

kennemerduinen, zó bekeken

DOOR P. VAN ZALINGE

Zonlicht over het nationale park de Kennemerduinen, alle dagen!

Het is met opzet dat ik de drie woorden 'het nationale park' zonder hoofdletter schrijf. Daar mee is bedoeld dat ik niet zal schrijven over de nu 29 jaar oude Stichting van die naam. De woorden nationaal en park zie ik liever in hun oorspronkelijke betekenis gebruikt. Dan is duidelijk dat de draagwijdte van het woord nationaal veel en veel groter is dan bij het gebruik in de Stichtingsnaam.

Met de betekenis van het woord park hebben we in ons land genoeg te nemen. Dat wil niet zeggen dat er geen redenen zijn om er voor te ijveren het park zo te veranderen dat we er een natuurlijk landschap voor terugkrijgen. Ik ben mij er ten volle van bewust dat de verschuiving van park naar landschap een kwestie van heel, heel lange adem zal zijn. Die adem kunnen we houden, dank zij de duinen zelf. Ik had bijna Kennemerduinen geschreven, en dat met plezier zelfs.

Als in Haarlem over de Kennemerduinen gesproken wordt, dan bedoelt men het duinterrein gelegen tussen de Zeeweg en Duin en Kruidberg. Voor mij zijn de Kennemerduinen eenvoudig 'al de duinen in Kennemerland'. Als natuurlijk terrein hebben zij van ouds een onderlinge verbondenheid, dankzij ontstaan en bodemgesteldheid.

Het is bekend dat de natuurlijke waarden van een bepaald landschap het in onze tijd zwaar te verduren hebben.

Die natuurlijke waarden kunnen zich slechts laten gelden als er een samenleving is van *producenten*, de groene planten, met de *consumenten*, al de in het duin levende dieren, en met de *reducenten*, de afvaleters onder dieren en planten.

Wanneer producenten, consumenten en reducenten hun leven met de natuurlijke factoren, bodemgesteldheid en klimaat, kunnen leven, dan zal ondanks alle natuurlijke invloeden en schommelingen, het gemiddelde resultaat een *evenwichtstoestand* zijn.

Anders gezegd, in het huis, de *eco*, natuur is de naam, heerst een felle strijd voor zelfhandhaving. Elke plant en elk dier is zo geëvolueerd dat

de strijd om het bestaan, zij het vaak met moeite, gestreden kan worden. In die strijd heeft de ene soort de andere nodig, met als resultaat dat beiden kunnen voortleven.

Daarbij moeten wij, mensen, een drietal belangrijke zaken goed voor ogen houden.

In de eerste plaats zal de producent altijd de *groene plant* zijn. Die groene plant, uniek is dat, kan met bodemwater en kooldioxyde zo manoeuvreren, dat zuurstof en voedsel voor haarzelf en voor het dier ontstaat. Meer nog, de groene plant is het, die als enig organisme het onmisbare zonlicht kan omzetten en vasthouden, zodanig dat zij zelf en met haar ook mens en dier over arbeidsvermogen, *energie*, beschikken kunnen.

In de tweede plaats moeten we bedenken dat dieren, en nu mag ook bescheiden de mens genoemd worden, de natuurlijke consumenten zijn. Dieren leven in eerste instantie van planten om de zonne-energie te kunnen bemachtigen. In tweede instantie kunnen dieren, en in die groep hoort de mens soms ook, hun energie van andere dieren overnemen.

In de derde plaats dienen we niet uit het oog te verliezen, het gebeurt helaas al te veel, dat er nog dieren zijn, meestal verborgen in de grond levend, samen met schimmels en bacteriën, die er voor zorgen dat de zogenaamde afvalstoffen als voedingsstof voor de groene plant in de aarde terugkeren.

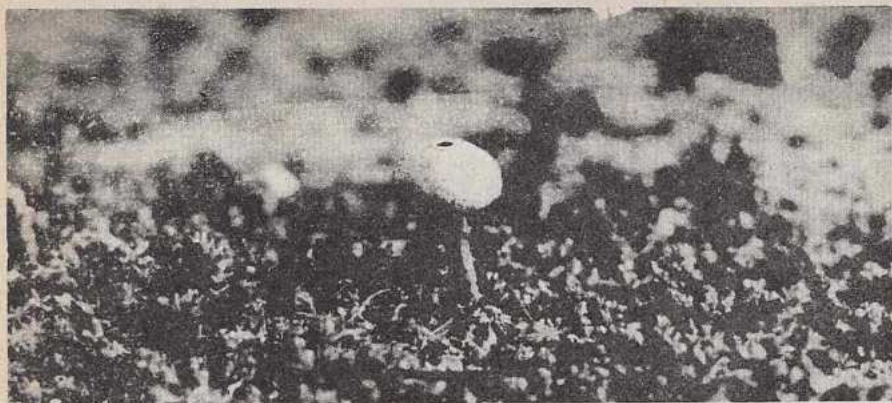
Deze drie zaken bepalen het leven op onze planeet. Ik zou willen dat elk mens hiervan niet alleen overtuigd was, maar er ook naar handelde.

Als we dan de Kennemerduinen zien, reeds voor een aanzienlijk deel verminkt door ingrepen van de mens, dan beseffen we, dat er nog veel te weinig kennis of verantwoordelijkheid is bij die mensen, die de macht hebben om zich toeëigend hebben om rigoureuze ingrepen in het landschap te plegen.

In het algemeen vindt men het natuurleven in de duinen lieflijk. Er zij uitgebreide inventarisaties over de vogelstand, over de plantengroei. Zij die zich hiermede bezig houden doen voortreffelijk werk. Het gevaar is echter, dat die lijsten verkeerd geïnterpreteerd worden door diegenen, die besluiten over het beheer moeten maken. Men kijkt naar kwantiteiten, en die zijn vaak op het eerste gezicht indrukwekkend, hoewel insiders zich er terecht zorgen over maken. Maar aan dat laatste, ook al wordt er op gewezen, geeft men gemakshalve geen gehoor.

Wat ondanks het werk van detailverkenning ontbreekt, dat zijn uitgebreide gegevens over de aanwezigheid van pissebedden, miljoenpoten, aaskevers, regenwormen, mijten, springstaarten en ga zo maar door. Wie beseft ten volle de immense taak van schimmels en bacteriën? Gemakshalve rangschikt een groot deel van de mensheid deze groep onder de domme begrippen van ongedierte en onkruid. Zij die begrip hebben voor de noodzakelijke samenleving van alle levende wezens in een bepaald terrein, weten beter. Helaas is hun aantal nog gering.

Samenvattend gezegd, voor een juist beheer van elk natuurgebied, dus ook voor de duinen, dus ook voor de Kennemerduinen, is kennis nodig van het tot evenwicht gekomen leven tussen de genoemde producenten, consumenten en reducenten. Anders gezegd, er moet kennis zijn van het evenwicht in onze *eco*, er moet *ecologisch* gehandeld worden.

Gesteelde stuifbal, ook hij zorgt voor de afbraak van organisch materiaal

Zolang deze zaken niet voldoende bekend en begrepen zijn; is elke technische handeling van de mens bruut en dom geweld. Nu onze ecologische kennis vordert, nu we gewaarschuwd zijn tegen grog ingrijpen, nu kan ten aanzien van *waterinfiltratie* in de duinen de nul-variant, overigens een lelijk woord, een keerpunt betekenen.

Concluderend moeten we aan het adres van de eerstverantwoordelijk gedeputeerde IJff zeggen, dat infiltratie in de duinen een ingreep is, waarvan de gevolgen onvoldoende bekend zijn. Omdat het een technische ingreep is, waar de natuurlijke terreingesteldheid niet om gevraagd heeft, zullen de gevolgen negatief, althans sterk veranderend zijn ten opzichte van het door de eeuwen heen gevonden natuurlijk evenwicht.

Het argument dat jaren terug al een beslissing is genomen, is in strijd met de bestuurlijke verantwoordelijkheid. Een bestuur dient het beleid op de toekomst te richten en moet gebruik maken van opgedane ervaringen en voortschrijdende kennisvermeerdering. Het siert een bestuurder op een eens genomen besluit terug te komen, vanzelfsprekend dan met gedegen motivering. Die motivering tot beleidswijziging kan de gedeputeerde, door ecologisch te denken, vinden in het gedrag van de mensheid, waarvoor hij zijn besluit moet nemen. Dat gedrag eist, ook ten aanzien van de drinkwatervoorziening, een geduchte correctie. Verwijzend naar het eerste deel van mijn betoog, moeten we toch constateren dat de mens als consument wel heel onbescheiden en onbeheerst consumerend optreedt.

Betrekken we het in dit betoog alleen op het waterverbruik. Dan moet er helaas gezegd worden dat de mens van het water dat onze planeet ter beschikking heeft, een verschrikkelijk groot deel onnodig verbruikt, dus verkwaamt. In de zogenaamde beschaafde wereld heerst een watercultus, zó groot dat onze producenten en onze mede-consumenten en zelfs de reductanten er onder lijden.

Anders gezegd, plant en dier gebruiken de hoeveelheid waar zij recht op hebben. En de mens? Als ik zie hoe, zelfs in deze niet van regen verschoond gebieden zomer, 's avonds de tuinsproeiers water uit staan zwaaien om het biljartlakenachtige gazon te besproeien, om maar te zwijgen over overdreven badgewoontes en heilige-koeien-wasserij, dan benijd ik gedeputeerde IJff niet. Ik wens hem wijsheid toe bij het zoeken naar een oplossing, die naar mijn mening daarin ligt, dat het waterverbruik drastisch beperkt wordt, desnoods afgedwongen via distributie en belastingmaatregelen.

De duinen, belangrijk deel van ons 'huis', moet volledig kunnen functioneren. De mens dient met zijn technische ingrepen er af te blijven. Gedraagt de mens zich als bescheiden consument, dan breekt over onze duinen het zonlicht door, zelfs bij bewolkte hemel.

INFILTRATIE SCHOUWEN

vervolg van blz. 16

teem en vinden dat de WMZ eerst moet aantonen dat dit inderdaad werkt. Omdat er een begeleidingscommissie van onderzoekers bestaat en bovendien het waterverbruik op Schouwen niet tot overhaaste beslissingen noopt, stellen de milieu-organisaties dat eerst de resultaten van het onderzoek naar de huidige infiltratie van 1,4 miljoen m³ kan en moet worden afgewacht voordat vergunning kan worden verleend voor de uitbreiding. In de tussentijd kan de WMZ voorbereidende onderzoekingen doen

naar de mogelijkheden om de watervoorziening van Schouwen-Duiveland op een andere manier veilig te stellen. Hierbij kan gedacht worden aan de hyperfiltratie van brak grondwater of aanvoer van het vasteland (Biesbosch). Wanneer mocht blijken dat het huidige infiltratiesysteem niet voldoet of verdere uitbreidingen noodzakelijk zijn, kunnen dergelijke alternatieven in de discussie worden betrokken.

Naast deze meer fundamentele punten pleiten de milieu-organisaties er voor om in ieder geval het te infiltreren water voor te zuiveren om de risico's zo veel mogelijk te verkleinen.

Inmiddels is door de Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne vergunning verleend voor de uitbreiding, zij het tot een totaal van 3,9 miljoen m³/jaar. Hiertegen zijn de 4 milieu-organisaties opnieuw in beroep gegaan. Het argument van de Minister dat uit een Kroonbesluit over de vergunningaanvraag voor de eerste fase van de infiltratie in 1976 blijkt dat infiltratie aanvaardbaar is, achten zij achterhaald. Zij stellen dat de mening over infiltratie de laatste jaren sterk is veranderd en wijzen hierbij op het Integraal Onderzoek dat mede voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne verricht wordt (zie vorige nummers van DUIN).

De hoop van de 4 milieu-organisaties is nu gevestigd op de uitspraak van de Raad van State.